

Etikai Bizottság

A Magyar Hadtudományi Társaság Etikai Kódexének kidolgozása és elfogadása után az EB feladata lett a kódexben rögzített normák érvényesülésének figyelemmel kísérése, illetve az előírtak megsértése esetén a szükséges lépések megtétele. Az Etikai Bizottság tizenöt évvel ezelőtt, az 1995. június 10-i rendkívüli közgyűlés határozatával jött létre, azzal az eredeti céllal, hogy őrökdjék a társaság tudományos tevékenységének és szervezeti életének tisztaságán, segítse az etikai normák érvényesülését.

A megállapodások szerint etikai vizsgálat kezdeményezhető a tagság bejelentése nyomán, de az elnökség, a Felügyelő Bizottság, az Intéző Bizottsági bejelentés keretében csak írásos bejelentés fogadható el. Az Etikai Bizottság induló működési szabályzatát a Társaság elnöksége 1995. szeptember 22-i ülésén fogadta el és léptette hatályba, az Etikai Kódexet pedig a Hadtudományi Társaság 1996. évi küldöttgyűlése fogadta el.

A küldöttgyűlés által megválasztott EB elnökökből és 2–4 tagból állt. A 15 év alatt a bizottság tagjai 5 váltásban, többen 3–4 időszakban is, felelősségteljesen látták el feladataikat.

Az Etikai Bizottság történetének és munkájának néhány fontosabb epizódja:

Már az 1998-as közgyűlésen megfogalmazódott, hogy a szakosztályok az éves beszámolóikban értékeljék a „saját etikai helyzetüket” is. Ekkor az elnök: dr. Várhegyi István, a tagok: dr. Pírityi Sándor, dr. Szternák György, dr. Szendi István és dr. Zimics Rezső voltak.

2000-ben az EB főleg a tudományos kutatással kapcsolatos érdemi vitákat hiányolta, három évvel később a tagdíjfizetési fegyelem, valamint egyes szakosztályvezetők munkájának hiányosságaira, illetve ezek erkölcsi vonatkozásaira hívta fel a figyelmet.

A 2004. évi beszámolóból kitűnik, hogy az ekkor már a háromtagú Etikai Bizottság: dr. Várhegyi István, dr. Buknitz Ferenc és dr. Pírityi Sándor – egyik fő feladatuknak az Etikai Kódex fejlesztését tekintették.

A 2008-as küldöttgyűlésen – ekkor az EB. elnöke: dr. Héjja István – a tagok: dr. Haig Zsolt és dr. Gligor János voltak –, a szervezeti életről, a vezetéssel, valamint az anyagi helyzettel kapcsolatos gondok tartalmi és erkölcsi kérdéseire helyeződött a hangsúly. E mellett azt is rögzítették, hogy nem szabad megfeledkezni a tudományos kutatás és publikálás erkölcsi kérdéseiről sem.

A 2010-es küldöttgyűlésen megválasztott új Etikai Bizottság, melynek elnöke: dr. Gligor János, tagjai: dr. Haig Zsolt és dr. Földesi Ferenc, rövid távon a jubileumi rendezvény feladataiban, valamint a társaság működésében szükséges változások kidolgozásában való részvételt határozta el, hosszabb távon pedig az Etikai Kódex felülvizsgálatát tűzte ki céljául.

Az EB éves beszámolóiban a küldöttgyűléseken rendszerint megállapíthatták, hogy a társaság életében etikai értelemben lényeges negatív változás nem következett be, ami számunkra azt jelenti, hogy a társaság minden tiszteletet megérdemlő aktív tagja elfogadja és tudományos tevékenysége során magára nézve kötelezőnek tartja az érvényben lévő etikai irányelveket és az Etikai Kódex normáit. Az Etikai Bizottság a Társaság 2005. évi küldöttgyűlésén tartott beszámolójában konkrétan megfogalmazódott: „Az EB-nek egyébiránt nem volt feladata szakmai kérdésekben állást foglalni,

csak azok etikai vonatkozásait lett volna hivatott megtárgyalni, de ilyen megkeresés nem érkezett hozzá. Az általunk örökölt Etikai Kódex megfelelően körülövekelte a Társaság tagjainak, tisztségviselőinek nyilvános viselkedését. Módosítását, bővítését semmi sem indokolta, legfeljebb az a kérdés foglalkoztatott (bennünket), hogy tagjaink – mondjuk ötvenként – „háányszor veszik elő ezt az írásművet, amely sohasem akart büntetőtörvénykönyv lenni.” (dr. Pírityi Sándor).

Az elmúlt évek történései alapján megállapítható, hogy van a Társaságnak egy „aktív magja” általában ők szerepelnek, ők reprezentálják a kutatói, szakértői, szerzői, ismeretterjesztő tevékenységet. Ugyanakkor számosan nem tagjai az MHTT-nek, pedig itt volna a helyük.

Az Etikai Bizottság visszatérően megállapította, hogy a szervezeti életben tapasztalható anomáliákért a fő felelősség a szakosztály-vezetőségeké, amelyek közül néhány egyszerűen nem méltatta a küldöttgyűlést arra, hogy tájékoztatást adjon az elvégzett munkájáról. (Különösen igaz ez a 2008-as, illetve a 2009-es esztendőkre.) Remélni lehet, hogy az Intéző Bizottság szakosztály-illetékesei a jövőben erre a kérdésre nagyobb figyelmet fordítanak. Szeretnénk, ha a szakosztályvezetők (vezetőségek) teendői között lenne a tárgyszerű, közvetlen felügyelet plenáris, kiscsoportos és egyéni szinteken az etikai természetű kérdésekben, és ha nem restelnék eljuttatni ilyen jellegű észrevételeiket az Etikai Bizottsághoz.

A 2008. évi EB beszámoló figyelemkeltő utalást tartalmazott arra, hogy az országos megszorító intézkedések következtében az MHTT-nek olyan feladatokat kell majd átvállalnia, amelyekre a hadseregnek ezután hivatalosan már nem lesz pénze, miközben a feladatok maradnak, sőt sokasodnak. Ezeket az új feladatokat, megbízásokat, a tudományos foglalkoztatás szándékát és megnyilvánulásait nem kezeli súlyának megfelelően a Társaság, a körünkben elhangzott magas szintű ígéretek és fogadkozások zömmel feledésbe merülnek. A fenti kérdésekben Társaságunk még nem képes követni a nagy nyugati testvértársaságoknál kialakult gyakorlatot. Pedig ez társadalometikai és nem kevésbé tudományetikai kötelezettsége lenne.

Az MHTT foglalkozhatna prognózisok készítésével, alternatívák felvázolásával és a külföldi felismerések tolmácsolásával. Mint annyiszor elhangzik – „a politikai felelőssége”, hogy mennyire akar és tud élni a kidolgozott anyagokkal. Akkor az is kiderülhetne, hogy mi a különbség a tudomány iránti deklarált és tényleges igény között.

Kapcsolódó probléma, hogy hiába hoznak létre a tudomány függetlenségét, a tudományos vizsgálódás szabadságát célzó normarendszert, a politikai kultúra kérdése, hogy a politikusok megpróbálják-e a maguk százjéze szerint befolyásolni a kutatókat, illetve a tudományos következtetéseket, hagyják-e őket, illetve azokat kibontakozni és érvényesülni.

Mindehhez persze az MHTT-nek állandó szakmai vitafórumokat, „agytröszt-szerű” műhelyeket kellene működtetnie, amelyek szakszerű következtetésekre jutnak, jutnának, alternatív javaslatokkal lazítanak a felsőbb szintek monopolisztikus érvrendszerét. Figyelemmel kellene követnünk a külföldi társaságok és azok vezető testületeinek ilyen jellegű szerepvállalásait és fellépési tapasztalatait. Ehhez azonban nemzetközi kapcsolatrendszer kellene, ami viszont okmányainkban csak hevenyészett utalások formájában szerepel, konkrét tartalmi és iránymegjelölések nélkül. Saj-

nos a belföldi kapcsolataink, egyesületközi érintkezéseink, szakosodásunk, tapasztalatcseréink intenzitásával sem dicsekedhetünk.

Az Etikai Bizottság az Etikai Kódex érvényesítésénél az alábbi alapelveket tartotta szem előtt:

- Az MHTT mint társadalmi részközösség elsősorban szakmai etikai irányelveket és szabályokat állít fel és fogad el, amelyek a társaság tagjai, a tagság meghatározott csoportjaira vonatkoznak;
- A Társaság etikai rendjét azokra az általános emberi, állampolgári erkölcsi-etikai normákra alapozza, amelyeket a társadalom egésze alakított ki és fogadott el;
- A Társaság ebből kifolyólag, saját szakmai-etikai irányelveinek és normáinak kidolgozása során azokat a viszonyokat, körülményeket vizsgálja, amelyek a társasággal függenek össze, olyan magatartásformákat hivatott támogatni, amelyek jogilag vagy a társasági alapszabályban rögzítetteken túl segítik a társaság fennmaradását, elfogadtatását, fejlődését, szellemi és erkölcsi gyarapodását, ezen keresztül is hozzájárulnak az ország biztonságának erősítéséhez, a hadügy egészének korszerűsítésén keresztül a honvédelem tökéletesítéséhez.

Összefoglalva úgy ítéljük meg, hogy az MHTT általános etikai állapota, erkölcsi helyzete jó. A Társaság az elmúlt húsz évben jól vizsgázott. Erre a morális teljesítményre méltán lehet büszke közösségünk minden tagja.

*Dr. Héjja István nyá. ezredes, a korábbi és
Dr. Gligor János nyá. alezredes, a jelenlegi EB-elnök*